

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN-2018-600

10.9.2018

Handelsbanken Liv NUF

Livsforsikring/uføredekninger/pensjon

Helseerklæring – uriktige opplysninger – svik – grov uaktsomhet – fal. §§ 13-1 a, 13-2 og 13-4.

Forsikrede fremsatte krav under en uførekapitalforsikring og oppga diagnosene asteni og utmattelse. Selskapet avslo kravet og anførte at forsikrede svikaktig eller grovt uaktsomt hadde avgitt uriktige opplysninger ved tegning. Nemnda bemerket at selv om noen av spørsmålene objektiv sett var uriktig besvart, hadde ikke selskapet sannsynliggjort at det forelå svik eller grov uaktsomhet. Forsikrede ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede (f. 1986) tegnet mai 2010 en kollektiv uføre- og dødsrisikoforsikring, og fylte ut helseerklæring 9.5.10. Hun svarte nei på spørsmålene 8, 20 og 25 om henholdsvis avtale om besøk hos lege, eller innleggelse på sjukehus eller annen helseinstitusjon; opplysninger om andre særlige forhold som du forstår er av vesentlig betydning for selskapets risikovurdering; og om hun i løpet av de siste fem år i mer enn to uker hadde hatt andre diffuse smertetilstander/utmattethet?

Forsikrede svarte ja på spørsmål 9 om hun det siste året hadde tatt prøver, og opplyste om ultralyd av høyre og venstre bryst, og at dette skyldtes "(e)vt betennelse i brystet."

Under spørsmål 10 opplyste forsikrede at hun hadde blitt undersøkt/behandlet ved en helseinstitusjon i løpet av de siste fem årene på grunn av "1) smerter i nakke" og "2) sliten(het)". Som "(r)esultat/diagnose" oppga hun "1) Fri for smerter 2) B 12-mangel og jernmangel – ferdig behandlet".

Under spørsmål 14 opplyste forsikrede om bruk av medisiner på grunn av B-vitaminmangel fra mai 2009 til januar 2010, og under spørsmål 26 om en sykmelding på to måneder i 2008, på grunn av nakke/eksamensstress.

Selskapet ba forsikredes lege om journalopplysninger vedrørende sykdom/skade og det som legen ellers kunne si om søkerens helse av interesse for selskapets risikovurdering. I svaret av 5.6.10 heter det:

Av relevante diagnoser bemerkes kun B12 vitamin mangel. Dette korrigeres ved vitamin tilskudd. Tilstand gir ingen andre konsekvenser enn tretthet og slapphet ved underskudd. Tilstand er regulert og uproblematisk. Ingen redusert helsefølge.

muskulære plager i nakken kort periode. Ingen behandling nødvendig, ingen konsekvens eller etterfølge.

Ultralyd gjort av hennes bryst viser normale funn, undersøkelse gjort for å utelukke betennelsestilstand. bruker ingen faste medisiner. Ingen registrerte sykemeldinger.

Selskapet aksepterte søknaden uten reservasjoner.

I egenerklæring ved søknad om uførerstatning, utfylt 19.6.17, opplyste forsikrede at hun hadde vært sammenhengende sykemeldt fra 27.8.10, og at arbeidsuførheten skyldtes "Asteni INA,

Utmattelse". Selskapet avsto kravet om utførerstatning 10.10.17, og begrunnet dette med at forsikrede hadde utvist svik, eventuelt grov uaktsomhet, ved utfyllingen av helseerklæringen.

I forbindelse med klagebehandlingen er fremlagt fastlegejournal fra 16.4.09. Den 20.5.09 er notert at forsikrede startet med jerntilskudd. Notat 6.10.09 viser at forsikrede hadde tatt B-vitamintabletter i tre måneder, og fortsatt var plaget "med tretthet og manglende energi. Hatt ganske lave b vit lagre. Tror hun kan være kandidat for injeksjoner".

Den 12.11.09 noterte fastlegen:

Konsultasjon. Kommer for ktr B 12. Fått mer energi av inj B12. Hatt B12 mangel for noen år siden. ...

Den 14.4.10 skrev legen at forsikrede hadde fått B-vitamininjeksjoner i seks måneder, og at man ville prøve å se hva som skjedde med lagrene dersom hun ikke fikk slike injeksjoner. Det ble avtalt blodprøver hver sjette måned for oppfølging.

I journalen 27.8.10, heter det blant annet:

fått b vit inj samt jerntilskudd i periode. Føler ingen bedring, heller at hun er stadig mer sliten. ...

... føler hun glemmer ord. dårligere korttidshukommelse. dårligere konsentrasjon. tinnitus særlig hø øret. humør svingninger mer emosjonell. sliten anfall. lyd og lys sensitiv. smerter i brystet særlig høyre side. lett overfølsom. sensitivt fordøyelsessystem. lett oppblåst i magen. stort søvnbehov. kan sove opptil 12 timer for natten. kan ofte bli sliten. får influensa lignende symptomer, men uten at det er feber tilstede.

føler at hun mister mer hår. Stress eksem.

Har hatt lave B 12 lagre, uten at det har hjulpet med tilskudd tar jern.

Hun er selv bekymret for at hun skal ha ME. føler at mye av symptomer er sammenfallende.

Informerer om at mye av dette og kan være typisk stress relatert. hun beskriver en del stress i hverdag, men at hun forsøker å tilpasse. har gått og hanglet slik siden våren 2 år siden.

hun føler hun ikke kommer noen vei. Går på skole ved UMB. Jobber ved siden av ved sykehjem som ekstra vakt. ...

Den 16.9.10 noterte legen at forsikrede hadde hatt "langvarige plager med det hun beskriver som nedsatt fysisk kapasitet, mindre ork, blir fort andpusten". Videre fremgår at forsikrede ønsket å bli utredet for ME.

I epikrise fra Nevroklinikken, A. sykehus, 3.5.11, er blant annet notert at forsikrede hadde "hanglet over flere år, og høsten 2010 ble hun sengeliggende i 2 uker etter en ferie".

Det fremkommer av en arbeidsevnevurdering av 5.12.12 under overskriftene Helse og Hindringer at forsikrede hadde "hatt nedsatt arbeids- og funksjonsevne siden 2005, med en forverring i 2010", og at hun skulle "utredes for mulig ME."

I legeerklæring ved arbeidsuførhet til Nav av 4.12.13, heter det under Sykehistorie med symptomer og behandling:

...

Pas. oppsøkte lege første gang i 2005 pga av at hun hadde vært sliten over tid. Påvist lave jernlagre og ble satt på jerntilskudd som bedret plagene. På nytt sliten 2006, påvist B12 mangel og startet med B- vit. tilskudd med god effekt ... 2007/2008 studerte hun statsvitenskap, men ble sykemeldt 2 mnd våren 2008 pga nakkesmerter/låsning. Kom i en periode med eksamenstress og 2 dødsfall i fam. Påfølgende år fra høsten 2008 følte pas. seg økende sliten. På nytt lave B 12 nivåer. Sommeren 2010 giftet hun seg, og jobbet som sommervikar på sykehjem. Pas. presset seg mye selv om hun var sliten. Høsten samme år ble hun plutselig utmattet og ble sykemeldt 1 år. Tilkom konsentrasjonsvansker. Tinnitus som hun hadde hatt noen år ble nå konstant. Stoffskifteprøver var grenselave, satt på lavexin. ...

Fastlegen skrev i uttalelse av 7.2.18 under Anamnese:

Første gang kontaktet fastlege med asteni 27.8.2010. Beskriver selv en kollaps etter jobb ..., like før dette. Hadde hatt ferie etter bryllup i et par uker i forkant, og ikke merket noe galt. Var da utmattet i et drøyt år ...

... Hadde ingen sykmeldinger herfra før ultimo august 2010. Retrospektivt ble det vurdert mulig mer gradert debut av slitenhet, men opplevde en tydelig forverring som medførte brå tap av arbeidsevne fra ultimo august 2010. ... Har kun ca. 85% lungekapasitet av forventet.

Forsikrede har i det vesentlige anført at hun verken utviste svik eller grov uaktsomhet ved tegning. Hennes slitenhet ble oppfattet å skyldes mangel på vitamin B, som hun ble behandlet for og ble frisk fra. Hun hadde ingen sykemeldinger, og selskapet fikk opplysninger om B 12-forholdene. Forsikrede kollapset i august 2010, og fikk da en slitenhet som var noe annet og mye mer alvorlig enn det hun hadde hatt tidligere. Forsikrede hadde ingen sykmeldinger etter 2008. Forsikrede besvarte spørsmålene etter beste evne, og det er ingen årsakssammenheng mellom påstått unnlatte/uriktige opplysninger og hennes nåværende uførhet.

Selskapet har i det vesentlige anført at forsikrede utviste svik ved tegningen av forsikringen, jf. fal. § 13-2 første ledd. Forsikrede ga uriktige opplysninger på spørsmålene 8, 9, 20 og 25, og det må legges til grunn at hun visste at svarene var feilaktige. I motsetning til Rt. 1998 s. 1565, foreligger det ikke her noen begrunnelse for å gi enkelte journaler mindre vekt enn andre. Forsikrede fikk på grunn av de uriktige opplysningene en bedre forsikringsavtale enn hun ellers ville fått, og det vil normalt være en presumpsjon for vinnings hensikt når bevisst uriktige opplysninger er gitt av forsikrede i en tegningssituasjon, se Ot.prp. nr. 49 (1988-89) på s. 88 og Brynildsen m.fl., Forsikringsavtaleloven med kommentarer, 3. utgave, s. 459.

Subsidiært er de uriktige svarene gitt forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. fal. § 13-2 annet og tredje ledd.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Etter fal. § 13-1 a første ledd kan selskapet ved tegningen av en forsikring be om opplysninger som har betydning for dets vurdering av risikoen. Etter paragrafens annet ledd plikter den som søker om forsikringen å gi riktige og fullstendige svar på de spørsmål selskapet stiller, jf. avgjørelse 2012-228 og 2015-397.

For at selskapets anførsel om at forsikrede svikaktig har gitt uriktige svar på spørsmålene i helseerklæringen skal føre frem, må det foreligge klar sannsynlighetsovervekt for svik – faktisk og rettslig – jf. Rt. 1989 s. 689. Selskapet må bevise at forsikrede handlet med nødvendig skyld, jf. Ot.prp. nr. 49 (1988-1989) s. 88, dvs. at selskapet må påvise et økonomisk motiv. I Rt. 2000 s. 59 presiserer Høyesterett at svik forutsetter at så vel vilkåret om at det bevisst ble gitt uriktige og ufullstendige opplysninger som vilkåret om at det ble gjort for å få til en forsikringsavtale eller en bedre avtale må være oppfylt, og at det for begge vilkårene må foreligge en klar eller sterk sannsynlighetsovervekt.

Selskapet har subsidiært anført at forsikredes forsømmelse er grovt uaktsomt. Beviskravet for grov uaktsomhet er tilnærmet lik det som benyttes ved svik.

Det er selskapet som må bevise at vilkårene for svik, alternativt grov uaktsomhet, er oppfylt.

Nemnda behandler først om forsikrede objektivt sett ga uriktige helseopplysninger ved besvarelsen av selskapets helseskjema.

Det fremgår som nevnt av legejournalen for april 2010 at forsikrede i seks måneder hadde fått injeksjoner med B-vitamin, at dette var avsluttet og skulle følges opp med prøver hver sjetten måned. Forsikrede opplyst i sine svar at hun hadde vært slapp og fått medikamenter mot det fra mai 2009 til januar 2010, og at medisineringen var avsluttet. Etter nemndas syn har

selskapet ikke, gitt bevisbyrdens høyde, sannsynliggjort at forsikrede svarte uriktig på spørsmålene 10, 11 og 14.

Spørsmålene 8 og 9 gjelder opplysninger om hun hadde avtale om time/konsultasjon hos lege eller helseinstitusjon, og om hun hadde avtale om, eller hadde tatt prøver eller undersøkelser det siste året. Det var avtalt blodprøver hver sjetten måned. Selv om det ikke var avtalt bestemte tidspunkter for disse blodprøvene, var det objektivt sett uriktig ikke å opplyse om dette under spørsmål 8. I tilknytning til spørsmål 9 om hun hadde vært til undersøkelse eller det var tatt prøver, legger nemnda til grunn at hun var blitt undersøkt og fått tatt prøver i tilknytning til sin slapphet, og at hun hadde fått foreskrevet B-vitaminer siste året før tegningen. Det var da objektivt sett uriktig ikke å opplyse også om dette i svaret på spørsmålet.

Under spørsmål 25 opplyste forsikrede om en sykemelding på to måneder, på grunn av nakke/eksamenspress. Det tilsier at hennes nei-svar på spørsmål 23 om hun i løpet av de siste fem årene hadde hatt vondt eller problemer i mer enn to uker med rygg/nakke/skulder/arm, objektivt sett må anses uriktig.

For så vidt gjelder spørsmålene 20 (som ble besvart med nei) og 25 (som ble besvart med ja), har selskapet i hovedsak vist til senere notater som viser at forsikrede skal ha hatt plager med tretthet og slapphet i lang tid forut for tegningen. Dette underbygges ikke av tidsnære journaler. Og nemnda finner da å måtte se bort fra selskapets anførsler om svik/grov uaktsomhet når det gjelder disse spørsmålene.

Slik nemnda ser det, har selskapet imidlertid ikke i nødvendig grad sannsynliggjort at forsikrede subjektivt sett kan anses å ha besvart spørsmålene 8, 9 og 23 uriktig. Hun opplyste om slitenhet og behandlingen med B-vitaminer. Disse opplysningene ble bekreftet av legen, som også opplyste at "tilstanden var regulert og uproblematisk". Det er ikke andre opplysninger om forsikredes situasjon før tegningen som tyder på at man på tidspunktet for utfyllingen av helseerklæringen, anså at hennes slapphet skyldtes annet enn B-vitaminmangel.

Opplysninger i senere notater av forskjellig slag om lengre tids slitenhet, kan, i lys av den kraftige forverringen ultimo august 2010, ses i lys av at hun først i ettertid har sett tidligere perioder med slitenhet i sammenheng. Nemnda peker dessuten på at forsikrede opplyste om slitenhet, om injeksjonene med B-vitaminer i mer enn et halvt år, og at hun således rent faktisk opplyste om de plager, den behandling og legebesøk som hun skulle ha opplyst om under spørsmålene.

Selv om forsikrede er å bebreide for sine svar på spørsmålene 8, 9 og 23, mener nemnda hensett til de strenge beviskravene for svik og grov uaktsomhet, at selskapet ikke har sannsynliggjort verken svik eller grov uaktsomhet.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Forsikrede gis medhold.

Ved behandlingen deltok Karin M. Bruzelius (leder), Hege Opheim (nøytralt oppnevnt medlem), Mildrid Felland (selskapsrepresentant), Lise Karlsen (selskapsrepresentant), Paal Bjønness (forbrukerrepresentant) og Gyrid Giæver (forbrukerrepresentant).